

## Bölüm 11

# ÖĞRETMENLERİN ÖZ YETERLİK ALGILARI İLE YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Serhat SÜRAL<sup>1</sup>

Hasan KURNAZ<sup>2</sup>

### GİRİŞ

Toplulukların özellikleri, içinde barındırdıkları bireylerin özellikleri ile şekillenmektedir. Bir toplulukta öz-yeterlilik inancına sahip bireylerin çoğunlukta olması o topluluk açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Bireyin öz-yeterlilik inançlarındaki gelişmede ailenin ve çevrenin etkisi kadar okul ve öğretmenin etkisi yadırganamaz. Bireyin öz-yeterlilik inançlarının gelişiminde eğitim öğretim sürecinde etkin olan ve bu süreci yönlendiren okullar ve eğitimi veren öğretmenlerin etkisi büyüktür. Bunun için okullarda çalışan öğretmenlerinde öz-yeterlilik inançları yüksek olmalıdır. Okullarda öğrenciler tarafından rol model alınan öğretmenlerin öz yeterlilik inançları yüksekse öğrencilerinde öz-yeterlilik inançları yüksek olacaktır. Öğretimde öz-yeterlilik inançları yüksek öğrencilerle başarılı bir şekilde eğitim ve öğretim sürecini yürütecektir. Bir öğretmen alanında ne kadar yeterli olursa olsun kendinde var olan yeterliliklere karşı inancının olmaması, öğretmenin elindeki bilgileri verimli bir şekilde kullanmasını engelleyecek ve başarısını olumsuz yönde etkileyecektir (Önen ve Öztuna, 2006). Bireylerin potansiyelini tam anlamıyla kullanabilmesini sağlamada bireyin öğrenmesine rehberlik etme sorumluluğunu üstlenen öğretmenlerin öz yeterlilik inançları sorumluluklarını yerine getirebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu durum öğretmen özyeterlilik inançlarının önemini ortaya koymaktadır (Kurt, 2012). Öğretmenin kendi mesleki yeterliliklerine ve bu yeterliklerin öğrenciye istedik nitelikleri kazandırma becerisine ilişkin inancına öğretmen öz-yeterlilik algısı adı verilmektedir (Arseven, 2016) Öğretmen öz yeterlilik inançları konusunda yapılan ilk araştırma, Gibson ve Dembo'nun 1984 yılında ilköğretim öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmadır. Çalışmada öğ-

<sup>1</sup> Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ssural@pau.edu.tr

<sup>2</sup> Sos. Bilg. Öğr., Tavas Hacı Ali Bilal Cumhuriyet Ortaokulu, ,

## KAYNAKLAR

- Arslan, R. ve Acar, B. N. (2013). Yaşam doyumu, iş doyumu ve mesleki tükenmişlik kavramlarına yönelik akademisyenler üzerinde bir araştırma. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(3): 281-298.
- Aydemir, H., Diken, İ. H., Yıkımlı, A., Aksoy, V. ve Özokçu, O. (2015). Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15(Özel Sayı): 68-86.
- Baloğlu, C. (2020). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ile örgütsel yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişki (Kütahya merkez ilçesi örneği). Yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J. ve Sarıkaya, H. (2005). Öğretmenlik öz-yeterlilik ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. Eğitim ve Bilim 30 (137), 74-81.
- Çelik, H. (2020). Öğretmenlerde örgütsel sinizmin demografik değişkenler, kişisel değerler, sosyal mesafe ve yaşam doyumuna göre yordanması. Yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çelik, O. (2019). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin öz yeterlilikleri ile sınıf yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Bilimleri. İstanbul.
- Dağlı, A. ve Baysal, N. (2016). Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(59): 1250-1262.
- Demir, R. ve Murat, M. (2017). Öğretmen adaylarının mutluluk, iyimserlik, yaşam anlamı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 7(13), 347-378.
- Dikmen, A. A. (1995). İş doyumu ve yaşam doyumu ilişkisi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 50(4), 115-140.
- Duman, Ü. (2020). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ile sınıf içi ders işleme sürecindeki soru sorma teknikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ergün, B. (2016). İş doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişki: öğretmenler üzerinde bir araştırma. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Güner, N. (2019). Okul yöneticilerinin kayırmacılık davranışları ile öğretmenlerin yaşam doyumu arasındaki ilişki (Diyarbakır İli örneği). Yüksek lisans tezi. Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Köse, İ. A. (2007). Öğretmen öz-yeterlilik algısı ölçeğinin farklı gruplarda yapı geçerliğinin sınanması. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kumar, M. (2014). Study of life satisfaction among primary, middle and secondary schools teachers of district kathua. International Journal of Research (IJR), 1(5): 492-498.
- Kurt, T. (2012). Öğretmenlerin Öz-yeterlilik ve Kolektif Yeterlilik Algıları, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10(2): 195-227
- Okursoy, F. T. (2016). Öğretmenlerin özyeterlilik algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki. Tez-siz yüksek lisans projesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Önen, F. ve Öztuna, A. (2006). Fen bilgisi ve matematik öğretmenlerinin öz yeterlilik duygusunun belirlenmesi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi E Dergisi EDU 7.
- Özok, H.İ. (2018). Kültüre duyarlı stres programının yaşam doyumu, bilinçli farkındalık ve stres düzeylerine etkisi. Doktora tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Van.

- Özözü, S., Bektaş, M., Arıkan, F., Şimşek, H. (2017). Okul psikolojik danışmanlarının genel öz-yeterlik inancı ve örgütsel özdeşleşme algısı. *Elementary Education Online*, 16(3): 1058-1078.
- Özşahin, C. (2019). Öğretmenlerin sosyal medya bağımlılığı, öğretmenlik öz-yeterlilikleri ve motivasyonları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.
- Recepoglu, E. ve Tümlü, G. Ü. (2015). Üniversite akademik personelinin mesleki ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1851-1868.
- Peker, T. (2018). Öz-yeterlik ile yaşam doyumları arasındaki ilişkide proaktif kişiliğin aracı rolü. Yüksek lisans tezi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ordu.
- Sarıdemir, T. (2015). Öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin liderlik stillerinin ve bazı kişisel değişkenlerin öğretmenlerin yaşam doyumları üzerindeki etkisi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarpkaya, A. (2017). Öğretmenlerin iş doyumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkide benlik saygısının rolü. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sevimli, F. ve İçcan, Ö. F. (2005). Bireysel ve iş ortamına ait etkenler açısından iş doyumları. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 5(1), 55-64.
- Şengül, K. (2018). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(3), 538-552.
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin Öz-yeterlilikleri, İş Doyumları, Yaşam Doyumları ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1): 91-108.
- Tschannen-Moran, M., Woolfolk Hoy, A., & Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68(2), 202-248. doi/10.3102/00346543068002202
- Tuzcu, G. P. (2019). Farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlilik algılarının karşılaştırması. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.
- Vatansever Bayraktar, H. (2016). Examination of the self-efficacy of primary school teacher candidates towards first reading-writing education, *Higher Education Studies*, 6 (4): 119-130.
- Vatansever Bayraktar, H. (2016). Examination of the self-efficacy of primary school teacher candidates towards first reading-writing education, *Higher Education Studies*, 6 (4): 119-130.
- Yılmaz, E. ve Aslan, H. (2013). Öğretmenlerin iş yerinde yalnızlıkları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3): 59-69.